

Přístup Polska k podpoře dodržování předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci: úloha inspektorátu práce a služeb prevence

Shrnutí

Autoři:

Ewelina Wołosik, Anna Chowaniec, Radosław Antczak (Ecorys Poland).

Paulina Kaczmarek, Marta Wiszniewska, Joanna Jurewicz, Jolanta Walusiak-Skorupa
(Noferův institut pracovního lékařství – NIOM).

Vedení projektu:

Lorenzo Munar, Dietmar Elsler - Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci
(EU-OSHA).

Tuto zprávu zadala k vypracování Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA). Její obsah, včetně všech vyjádřených názorů a/nebo závěrů, představuje výhradně stanovisko autorů a nemusí nutně odrážet postoj agentury EU-OSHA.

Ani Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, ani žádná jiná osoba jednající jejím jménem není odpovědná za případné využití těchto informací.

© Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, 2026

Reprodukce povolena s uvedením zdroje.

Pro každé použití nebo reprodukci fotografií či jiných materiálů, na které se nevztahují autorská práva Evropské agentury pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, je nutno získat souhlas přímo od držitelů autorských práv.

Tato zpráva¹ se zaměřuje na dvě hlavní kategorie subjektů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP): Státní inspektorát práce (Państwowa Inspekcja Pracy – PIP) a služby prevence, které zahrnují služby BOZP a služby pracovního lékařství (SPL).

Zjištění jsou založena na podrobné studii využívající kvalitativní a kvantitativní údaje, včetně přezkumu dostupných dokumentů, zpráv, médií a rozhovorů s příslušnými zúčastněnými subjekty.

Jak zdůrazňuje tato zpráva, chybí údaje, informace a znalosti o úloze inspektorátů práce a služeb prevence při podpoře dodržování předpisů v oblasti BOZP na úrovni EU. Proto bylo rozhodnuto o provedení případových studií v Německu, Irsku, Norsku, Polsku a Portugalsku a následném provedení srovnávací analýzy těchto pěti zemí.

Tato zpráva uvádí výsledky a zjištění výzkumného projektu v Polsku. Kromě toho bylo vypracováno šest případových studií a dva strategické dokumenty o úloze inspekce práce a služeb prevence při podpoře dodržování předpisů.²

Zpráva představuje přístup k inspekci práce v Polsku, který lze charakterizovat jako model společného prosazování. Model společného prosazování zahrnuje společný přístup k zajištění dodržování předpisů v oblasti BOZP, na němž se podílí různé instituce a organizace. Tento přístup kombinuje kontrolní a preventivní činnosti. Model prosazování se zaměřuje na zajištění dodržování pracovněprávních předpisů prostřednictvím kontrol, sankcí a nápravných opatření, často organizovaných kolem jediné/ústřední organizace odpovědné za inspekci práce.

¹ Úplné znění zprávy je k dispozici na adrese: <https://osha.europa.eu/en/publications/polands-approach-supporting-occupational-safety-and-health-compliance-role-labour-inspectorate-and-prevention-services>

² Na těchto šest případových studií je v celé zprávě průběžně odkazováno. Případy jsou očíslovány jako „případ PL1“, „případ PL2“ atd., přičemž PL znamená Polsko. To je blíže vysvětleno v kapitole o metodice.

Viz EU-OSHA – Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, *Addressing workplace stress in Poland: supporting occupational safety and health compliance* (Řešení stresu na pracovišti v Polsku: podpora dodržování předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci) (případ PL1), 2025.

<https://osha.europa.eu/en/publications/addressing-workplace-stress-poland-supporting-occupational-safety-and-health-compliance-case-pl1>

Viz EU-OSHA – Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, *Polish State Labour Inspection agreements: supporting occupational safety and health compliance* (Dohody polské Státní inspekce práce: podpora dodržování předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci) (případ PL2), 2025.

<https://osha.europa.eu/en/publications/polish-state-labour-inspection-agreements-supporting-occupational-safety-and-health-compliance-case-pl2>

Viz EU-OSHA – Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, *Ukrainian refugee and migrant workers: supporting occupational safety and health compliance* (Ukrajínští pracovníci z řad uprchlíků a migrantů: podpora dodržování předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci) (případ PL3), 2025.

<https://osha.europa.eu/en/publications/ukrainian-refugee-and-migrant-workers-supporting-occupational-safety-and-health-compliance-case-pl3>

Viz EU-OSHA – Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, *Polish 'Agreement for Safety in Construction': supporting occupational safety and health compliance* (Polská „Dohoda o bezpečnosti práce ve stavebnictví“: podpora dodržování předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci) (případ PL4), 2025.

<https://osha.europa.eu/en/publications/polish-agreement-safety-construction-supporting-occupational-safety-and-health-compliance-case-pl4>

Viz EU-OSHA – Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, *Polish sector prevention and inspection programmes: supporting occupational safety and health compliance* (Polské programy prevence rizik a inspekcí v jednotlivých odvětvích: podpora dodržování předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci) (případ PL5), 2025.

<https://osha.europa.eu/en/publications/polish-sector-prevention-and-inspection-programmes-supporting-occupational-safety-and-health-compliance-case-pl5>

Viz EU-OSHA – Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, *Polish initiatives to support OSH experts: supporting occupational safety and health compliance* (Polské iniciativy na podporu odborníků na BOZP: podpora dodržování předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci) (případ PL6), 2025.

<https://osha.europa.eu/en/publications/polish-initiatives-support-osh-experts-supporting-occupational-safety-and-health-compliance-case-pl6>

Strategickými dokumenty jsou:

Viz EU-OSHA – Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, *Polish Labour Inspectorate supporting occupational safety and health compliance* (Polský inspektorát práce podporuje dodržování předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), 2025.

<https://osha.europa.eu/en/publications/polish-labour-inspectorate-supporting-occupational-safety-and-health-compliance>

Viz EU-OSHA – Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, *Prevention services role in supporting occupational safety and health compliance in Poland* (Úloha služby prevence rizik při podpoře dodržování předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v Polsku), 2025.

<https://osha.europa.eu/en/publications/prevention-services-role-supporting-occupational-safety-and-health-compliance-poland>

PIP se skládá z ústředního Státního inspektorátu práce, 16 oblastních inspektorátů práce a ze školicího a vzdělávacího střediska. Hlavní úkoly PIP se obecně soustředí na tři tematické oblasti: (1) bezpečnost a ochrana zdraví při práci, (2) dodržování právních předpisů v oblasti ochrany práce a (3) zajištění zákonnosti zaměstnávání. Toto poslání je naplňováno prostřednictvím tradičních činností prosazování: cílených kontrol a aktivních opatření, jejichž cílem je snížit riziko úrazů a zajistit dodržování pracovněprávních předpisů. Rozsah činností PIP však přesahuje rámec prosazování a směřuje k modelu společného prosazování. Významným aspektem jeho mandátu je prevence, kombinované inspekční a preventivní činnosti, činnosti zaměřené na konkrétní odvětví nebo témata, propagace a vzdělávací iniciativy zaměřené na podporu kultury bezpečnosti a rozvíjení zdravého pracovního prostředí v polských podnicích. Model společného prosazování se dále projevuje prostřednictvím široké sítě spolupráce a zúčastněných subjektů zapojených do činností PIP, jako je široký okruh dalších vládních institucí, organizací BOZP, sociálních partnerů, odvětvových organizací a vysokých škol a dalších organizací.

Zpráva se s ohledem na prevenci v oblasti BOZP zabývá dvěma klíčovými aspekty: Služby BOZP a SPL. Služba prevence v oblasti BOZP může být samostatným útvarům nebo pracovní pozicí v podniku, přičemž jejich úkolem je organizovat preventivní činnosti na ochranu zaměstnanců před riziky při práci, zlepšovat podmínky v oblasti BOZP a poskytovat zaměstnavateli poradenství v otázkách BOZP. Odborníci na BOZP mohou pracovat jako interní zaměstnanci (vyčlenění pro BOZP nebo na jiných pracovních pozicích, avšak jmenovaní pro oblast BOZP) nebo externí odborníci najatí na konkrétní úkoly. Odborníci na BOZP hrají klíčovou roli při zajišťování bezpečných a zdravých pracovních podmínek. V polštině se však tato služba jmenuje Bezpečnost a hygiena práce (*Bezpieczeństwo i higiena pracy*, BHP), což do jisté míry odráží její omezenou angažovanost v otázkách ochrany zdraví.

Specialisté na BOZP jsou pracovní lékaři, kteří odpovídají za provádění pracovnělékařských prohlídek. Pracovnělékařské prohlídky se vztahují na každého pracovníka bez ohledu na jeho pracovní pozici nebo druh práce, pokud je zaměstnán v řádném pracovním poměru³. Nevztahují se tedy na pracovníky zaměstnané prostřednictvím smlouvy podle občanského práva a jiné atypické formy zaměstnávání. Podniky musí vystavit doporučení k těmto prohlídkám. Nejčastěji tyto úkoly plní odborníci na BOZP (interní nebo externí) nebo v menších podnicích jiní kompetentní pracovníci, kteří jsou tímto úkolem pověřeni. Tato doporučení by měla vycházet z vyhodnocení pracovních rizik u vybraných zaměstnanců s uvedením rizik v oblasti BOZP na pracovišti. Na základě doporučení provádějí lékaři SPL vyšetření. Kvalita hodnocení rizik v podniku proto úzce souvisí s kvalitou pracovnělékařské prohlídky.

Celkově tato zpráva poskytuje přehled o činnosti a hlavních problémech, jimž čelí inspekce práce a služby prevence související s BOZP a SPL, a o jejich úloze při podpoře dodržování předpisů v oblasti BOZP v Polsku. Kapitola 2 *Prostředí BOZP v Polsku* zkoumá právní a provozní prostředí, v němž tyto orgány fungují, a poskytuje vhled do polských regulačních struktur upravujících postupy v oblasti BOZP. Kapitola 3 *Činnost Státního inspektorátu práce* se zaměřuje na hlavní činnosti Státního inspektorátu práce, včetně vyřizování stížností a inspekce práce, a na jeho model spoluvytváření prevence rizik v oblasti BOZP. Kapitola 3 se zabývá dynamikou vyřizování stížností, přičemž ukazuje, že v poslední době došlo k poklesu počtu stížností v roce 2023, a naznačuje, že **stížnosti spadají především do oblasti primárních otázek odměňování a pracovněprávních vztahů.**

Kapitola 3 dále obsahuje informace týkající se kontrol prováděných v návaznosti na stížnosti a plánovaných kontrolních činností. Tato část se zabývá **důkladným přístupem založeným na datech při výběru odvětví, na která se inspekce zaměřuje.** PIP zavedl své kontrolní a preventivní činnosti na základě analýzy počtu smrtelných a závažných úrazů, přičemž se v posledních letech zaměřil na odvětví stavebnictví, které má na těchto úrazech nejvyšší podíl.

V kapitole 3 je také podrobněji popsán přístup PIP k pokutám, jenž je ovlivněn strukturou polské ekonomiky tvořené malými a středními podniky. **Vzhledem k převaze malých a středních podniků se inspekce práce zaměřuje na pozitivní posilování a vzdělávání a přizpůsobuje sankce finančním možnostem jednotlivých podniků.** Inspektoři práce zároveň zdůrazňují, že je současná výše

³ Informace o různých formách zaměstnání v polském zákoníku práce a jejich souvisejících aspektech s BOZP a inspekcí práce jsou uvedeny v rámečku 7 níže. Další informace naleznete také na webových stránkách PIP v sekci „Zaměstnanci“: <https://www.pip.gov.pl/en/for-employees/forms-of-employment>

finančních sankcí nedostatečná, zejména pokud jde o opakovaná a závažná porušení. Proto jsou v této části projednány návrhy ve výroční zprávě o činnosti za rok 2023, včetně nefinančního přístupu k prosazování. V neposlední řadě tato část využívá poznatků z průřezových aktivit, jako jsou odvětvové programy pokrývající vybraná odvětví, např. kampaň „Budowa. STOP Wypadkom“ (Stavba. STOP nehodám), programů zaměřených na konkrétní typy společností (viz *rámec 9: Příklad iniciativy PIP zaměřené na malé a střední podniky*), aktivit na podporu cílových zranitelných skupin, jako jsou mladí lidé nastupující do zaměstnání, a širokého spektra školení, seminářů a propagačních aktivit na podporu prevence v oblasti BOZP.

Kapitola 4 *Činnost služeb prevence v oblasti BOZP a SPL* pojednává o úloze a odpovědnosti odborníků na BOZP a pracovníků v oblasti pracovního lékařství při zajišťování dobrých podmínek pracovníků prostřednictvím aktivních opatření v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví. V části věnované odborníkům na BOZP jsou uvedeny informace o charakteristikách těchto odborníků, které vycházejí především ze zjištění Ústředního ústavu bezpečnosti práce – Národního výzkumného ústavu (CIOP-PIB) v roce 2020 (Dobrzynska, 2020) a poskytují přehled o **počtech odborníků na BOZP nebo o jejich pracovní náplni a druhu úkolů, jež interní a externí odborníci na BOZP obvykle vykonávají. Dále představuje debaty o kvalifikaci odborníků na BOZP a diskusi o těchto odbornících se specifickými odbornými znalostmi oproti odborníkům na BOZP s obecným profilem (a zkušenostmi s prací v podnicích).** V závěru kapitoly o odbornících na BOZP jsou uvedeny osobní motivace a překážky pro výkon povolání v oblasti BOZP. Dále se druhá část kapitoly 4 zaměřuje na BOZP a pracovní lékaře a pojednává o rozsahu a postupu pracovnělékařských prohlídek. Další kapitola 4 se zaměřuje na problémy týkající se BOZP, včetně nerovnoměrného rozložení pracovních lékařů a středisek pracovního lékařství v Polsku. Kapitola 4 se zabývá **potenciálem pracovnělékařské prevence, která není dostatečně využívána, a překážkami v přístupu k pracovnělékařským prohlídkám, jako je tomu v případě zemědělství, kde pro zemědělce vzhledem k formě jejich zaměstnání neplatí povinné pracovnělékařské prohlídky.**

Kapitola 5 *Spolupráce a synergie* se dále zabývá synergii vytvořenými v rámci polského systému BOZP a zkoumá spolupráci PIP se zaměřením na čtyři hlavní typy: spolupráci při kontrolách, při výměně odborných znalostí, při propagaci a při sdílení znalostí/dat. PIP dále spolupracuje s institucemi poskytujícími služby prevence rizik, sociálními partnery a podnikatelskými subjekty. Poskytuje přehled o tom, jak tyto synergie vznikají, jaký je jejich právní základ a rozsah a co zahrnují z hlediska podpory i prosazování. **V části věnované inspekci práce se kapitola zabývá praktickými aspekty a příklady spolupráce, jež přispívají k modelu společného prosazování. Pokud jde o služby v oblasti prevence BOZP a SPL, bylo vzhledem k různorodosti subjektů zapojených do prevence v oblasti BOZP obtížnější poskytnout zastřešující přehled o spolupráci a synergiích.**

Kapitola 6 *Výzvy v oblasti inspekce práce a služeb prevence BOZP a SPL* identifikuje problémy v rámci polského systému BOZP, kterým inspekce práce a služby prevence BOZP a SPL běžně čelí. Obě instituce čelí problémům, jak navrhnout a provádět své činnosti v ekonomice, kde převažují malé a střední podniky, problémům souvisejícím s pracovní silou (náročná pracovní zátěž, omezené lidské zdroje, potřeby z hlediska odborných znalostí) a potřebě vypracovat přístupy, které by řešily problémy nového světa práce, jako je například nárůst práce na dálku a práce na zakázku a s využitím digitálních platforem. Ty jsou shrnuty v kapitole 7 *Závěry a klíčová zjištění*. V poslední kapitole je zdůrazněn přístup inspekce práce založený na datech a spolupráci, který podporuje reakci na problémy v dynamickém světě práce. Upozorňuje na diskuse o změnách v sankcích a představuje myšlenku, která zahrnuje nefinanční opatření a debaty o pracovní síle a rozsahu úkolů PIP. Tato poslední kapitola rovněž zdůrazňuje význam nejnovějšího výzkumu při poskytování informací o odbornících na BOZP. To naznačuje, že tyto studie podporují diskuse o tématech, jako je kvalifikace odborníků na BOZP a poptávka po odborných znalostech v oblasti BOZP (buď obecných odborníků na BOZP, nebo odborníků na konkrétní oblasti). V závěrečné kapitole je s ohledem na BOZP zdůrazněn potenciál prevence v oblasti BOZP a regionální rozdíly v přístupu k pracovnělékařským prohlídkám.

**Evropská agentura pro bezpečnost
a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA)** přispívá

k cíli učinit z Evropy bezpečnější, zdravější
a produktivnější místo pro práci. Agentura se
zabývá výzkumem, vývojem a šířením
spolehlivých, vyvážených a nestranných
informací v oblasti BOZP a pořádá celoevropské
osvětové kampaně. Agentura, kterou Evropská
unie zřídila v roce 1994 a která sídlí ve
španělském Bilbau, umožňuje spolupráci
zástupců Evropské komise, vlád členských
států, organizací zaměstnavatelů
a zaměstnanců i předních odborníků ze všech
členských států Evropské unie i dalších zemí.

information@osha.europa.eu

<https://osha.europa.eu/>